

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

*„Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos
programa“*

Ataskaitą parengė: visuomenės sveikatos specialistė,
vykdanti vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūrą Jurgita Skujienė

2022
Biržai

Psichoaktyviųjų medžiagų, tokių kaip tabakas, alkoholis, narkotinės medžiagos, vartojimas – viena aktualiausių paauglių sveikatos problemų. Mokslinėje literatūroje pateikta įrodymų, kad dauguma jaunuolių rūkyti ir vartoti alkoholį pradeda mokykliniame amžiuje. Šalies bendrojo ugdymo mokyklose vykdoma nemažai vartojimo prevencijai skirtų programų, kurios padeda mokiniams išsiugdyti pasitikėjimą savimi, savitvardą, atsparumą neigiamai įtakai, moko kritiškai mąstyti, priimti sprendimus, ugdo bendravimo įgūdžius ir yra svarbios užtikrinant vaiko teises, saugumą bei sudarant tinkamas vaikų socializacijos sąlygas. Prevencinių programų metu mokiniams teikiama informacija apie vartojimo žalą, konsultacijos, ugdomi ir stiprinami socialiniai įgūdžiai.

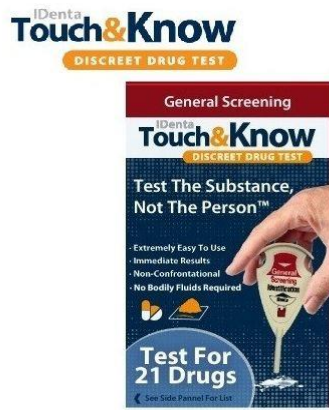
Kadangi psichoaktyviosios medžiagos dažniausiai pradedamos vartoti mokykliniame amžiuje, jų vartojimo prevencija mokykloje yra itin svarbi. Daugelyje valstybių (tarp jų ir Lietuvoje) pagrindinį vaidmenį psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijoje vaidina švietimas, informacijos teikimas (bendroji prevencija). Tačiau mokykla svarbų vaidmenį atlieka ir taikant aplinkos, mažinančios psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą, prevencijos strategijas. Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme mokyklos vadovui numatyta prievolė užtikrinti sveiką ir saugią mokyklos aplinką, užkertančią kelią bet kokioms smurto, prievartos apraiškoms ir žalingiems įpročiams. Vienas iš galimų tokio uždavinio sprendimo būdų – aplinkos testavimas.

Aplinkos tyrimas buvo atliktas Biržų savivaldybės švietimo ugdymo įstaigose: Biržų technologijų ir verslo mokymo centras, Biržų „Saulės“ gimnazija, Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla, Biržų „Kaštonų“ pagrindinė mokykla, Biržų „Atžalyno“ pagrindinė mokykla. Atliekamas aplinkos testavimas turėjo parodyti ne narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimo faktą švietimo įstaigoje, o narkotinių ar psichotropinių medžiagų pėdsakų aptikimą įstaigų patalpose. *Aplinkos testai* – tai metodai, kurių pagalba galima aptikti narkotinių ar psichotropinių medžiagų pėdsakus tiriamojoje aplinkoje. Tokios narkotinės medžiagos kaip susmulkintos kanapių dalys, heroino, kokaino, amfetamino, metamfetamino milteliai pagal savo kilmę ir formą, išorės požymius yra birios, našios, lengvai pasiskleidžiančios aplinkoje, todėl šių medžiagų mikrodalelės gali patekti ant įvairių objektų paviršių.

Tyrimo tikslas – ištirti Biržų raj. savivaldybės švietimo ugdymo įstaigų aplinką dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų paplitimo ir stiprinti moksleivių atsakomybės jausmą už švarią aplinką nuo narkotikų.

Tyrimą atliko Biržų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistės. Aplinkos tyrimas Biržų savivaldybės švietimo įstaigose vyko 2022 m. lapkričio 14-25 dienomis. Tyrimui atlikti buvo naudojami dveji skirtingi narkotinių medžiagų paieškos testai:

1. „Touch&Know“ Denta Bendras narkotinių medžiagų aptikimo testas (1 pav.). Skirtas aptikti narkotinių medžiagų: heroiną, metamfetaminą, amfetaminą, MDMA, metadoną, ketaminą, PCP, PMA, DMT, MDPV, PMMA, MPA, MDPBP. Neaptinka Marihuanos/Hašišo, sintetinių kanabinoidų, LSD, GHB, Morfijaus, Barbituratus, Flunitazepamo, B enzodiazepinų. Aplinkos tyrimo metu sunaudota 40 vnt. testų.
2. „Touch&Know“ Denta Marihuana/Hašišo aptikimo testas (2 pav.). Skirtas aptikti tik Marihuanos/Hašišo narkotines medžiagas. Aplinkos tyrimo metu sunaudota 40 testų. Visų šių testų patikimumas yra 99%.

Vietos, kuriose buvo imami paviršių mėginiai testams atlikti pasirinktos atsižvelgiant į visuomenės sveikatos priežiūros specialistų rekomendacijas. Minėtiems mėginiams paimti parinktos mokyklų paradinių durų rankenos, vaikinų ir merginų tualetų rankenos, palangės, rūbų kabyklos (rūbinės), koridorių sienos, laiptų turėklai, suolai, valgyklos ir kitos vietos, kur dažniausiai renkami mokiniai. Iš viso buvo panaudota 80 testų šešiose Biržų rajono savivaldybės švietimo ugdymo įstaigose. Visose Biržų rajono savivaldybės švietimo ugdymo įstaigose kurios dalyvavo tyrime, nebuvo aptikta narkotinių medžiagų pėdsakų.

